

alçı dergi

Türkiye Alçı Üreticileri Derneği (ALÇIDER) Yayın Organıdır.

Yıl:2 Sayı:10

İki akademisyen ve bir mimar gözüyle alçı

ALÇIDER'den yeni bir iletişim kampanyası: Mimarca • Doğaya meydan okumayan kültür? Yapı Kültürü! • Türkiye denizlerini yitiriyor

- "Yaratıcı Alçı Tasarımı Yarışması" sonuçlandı

Türkiye'nin önde gelen mimarlık ofislerinden Turgut Altın Mimarlık'ın ortaklarından Yüksek Mimar Oya Ökmen (sağda), alçının pek çok kullanım kolaylığı sağlamasına karşın yeterince tanınmadığına dikkat çekiyor. Ökmen, 'Alçıder'in iletişim çalışmalarının hayli değerli olduğunu belirtirken de, alçıyla ilgili bilimsel çalışmaların teşvik edilmesini öneriyor.

"Alçı, Türkiye'de hakkettiği şekilde kullanılmıyor"

Değişen mimari anlayışlar açısından alçıyı nasıl değerlendirirsiniz?

Alçı, tarih boyunca, 6000 yılı aşkın bir süredir, özellikle Anadolu'da yer almış uygarlıklardan başlayarak, yapıların ve mimarinin içinde hep yer almış bir malzeme. Alçıtaşı kaynakların yaygın oluşu, kolay elde edilebilmesi, bunda etkili olmuş. Her dönemin teknik olanaklarına, bilgi ve anlayışlarına göre farklı şekillerde, alanlarda, işlevlerde kullanılmış. Taş blokların arasında harç olarak, yüzeylerde siva olarak, kalıp malzemesi olarak, en yaygınlıkla dekoratif bitirme malzemesi olarak kullanılmış. İçinde bulunduğumuz dönemde ise, herhalde en yaygın olarak, alçı plaka duvar olarak kullanılmakta. Kullanımında neredeyse sınır yok. İnsan

aklı ve yaratıcılığı ile nasıl ele alınıp değerlendirilmişse öyle işlev görmüş. Özetle alçı, her dönem, yer aldığı kültüre uygun olarak farklı teknolojilerle, mimarinin içinde yer almıştır. Gerekli Ar-Ge çalışmaları yapılırsa, gelecekte de, şimdi öngöremeyebileceğimiz şekillerde kullanılacağını düşünüyorum.

Gerek tasarım gerekse estetik açıdan alçı, mimari tasarımlarda neler sağlıyor; görüşleriniz nelerdir?

Alçının pek çok olumlu özelliği var. Kolay ve hızlı şekil verilebiliyor, hafif, ucuz, kullanımında yaratıcılığa olanak tanıyor. Plastik bir malzeme. Alçı ile istenilen yüzey, doku ve formu elde etmek mümkün. Sonuçta elde edilen yüzeyin hassasiyeti ise, ister siva olsun, ister çok boyutlu dekoratif bir düzlem ya da form olsun, mükemmele yakın olabiliyor. Işığın kullanımında ve dağılımında da, çeşitli zenginlikler oluşturabiliyor. Bu özelliklerinden ötürü, estetik kaygılar duyulan bir mekan, düzlem ya da obje oluştururken alçı, kullanılacak en uygun malzemeler arasında yer alıyor. Alçı, her türlü özelliğiyle mekanı zenginleştiriyor.

Alçıyı, yapı teknolojisinde, çeşitli işlevlerde kullanabiliyoruz. Ses ve ısı yalıtımı sağlıyor. Teneffüs edebilen yapısıyla, bir ortamdaki nemi bünyesine alıp verebiliyor, ortamdaki nem dengesini sağlayabiliyor. Yanmaz özelliğiyle, yangından korunma konusunda en yaygın kullanılan malzeme. Kolay tamir edilebiliyor. İnsan sağlığına uygun, ekolojik olarak da dönüştürülebilir bir ürün. Çevreyi koruma endişesine, her yönden yanıt veriyor. Ancak su içinde çözülebilme özelliğinden ötürü ıslak alanlardaki kullanımlarda zaafı var.

Birleşik Devletlerde 1900'lerin başından beri kullanılan, kartonlanmış alçı plakalarla oluşturulan duvar sistemi, çağdaş inşaat teknolojisine başka bir boyut getirdi. Kuru, hızlı, hafif, hata paylarını azaltıp, kesinliği arttıran bir imalat şekli oluştu. Biz, ofis olarak, bu sistemle, 1986 yılında Çırağan

Alçının kullanımında neredeyse sınır yok. İnsan aklı ve yaratıcılığı ile nasıl ele alındıysa öyle işlev görmüş. Özetle alçı, her dönem, yer aldığı kültüre uygun olarak farklı teknolojilerle, mimarinin içinde yer almıştır.

Oteli projesini yaparken karşılaştık. Amerikalı proje yönetimi firması bizi, alçı plaka duvarlarla kuru sistem inşaat planlamaya yöneltti. Bu duvarlara fili bile asabileceğimizi söylediklerinde çok tereddüt ettik. Ancak aradan

geçen seneler içinde, ülkemizde de bu teknoloji ve bilgi gelişti. Yine de, yangın geçirimsiz olması gereken bir şaft ya da yangın merdiveni duvarı imalatında, işçiliğin sızdırmaz olarak yapılabilmesinde zorluklar yaşandığını görüyoruz. Bir inşaat malzemesinin ya da metodunun, hayata tam anlamıyla girebilmesi için bu konuda imalat teknolojilerinin geliştirilmesinin yanı sıra, uygulama ustalığı kazanmış kadroların yetiştirilmesi de önem verilmesi gereken bir konu.

Her ülke alçıyı, görgüsü, teknolojisini ve uzmanlaşmış kadrolarının bilgisi düzeyinde kullanıyor. Örneğin, cam elyaflı plastik gibi, cam elyaflı alçı döküldüğünü biliyoruz. Bu, çok zengin kullanım alanı yaratan bir imalat şekli. Ancak, ülkemizde üretilmiyor. Biz, Kültür ve Sanat Vakfı için, Ayazağa'da, ne yazık ki şimdi yıkılmış olan; Kültür ve Kongre Merkezi projesini yaparken, 2500 kişilik konser salonunun tavanında, sesi dağıtan, çeşitli derinliklerde dokusu olan, modüler tavan plakaları kullanmayı gerekli görmüştük. Bunun için en uygun malzeme, hafif ve yine de gereken düzeyde yoğunluğu olan alçıydı. Ancak cam elyaflı döküm teknolojisini bilen ve uygulayan bir firma bulamadık. Fibrobeton firmasıyla temas ettik. Bunun başka bir ihtisas ve

yatırım gerektirdiğini belirttiler. Sonunda inşaat da durdurulduğundan, bu konu çözümlenmeden kaldı. Önümüzdeki günlerde, böyle imalatlar için girişimler ve yatırımlar yapılır diye umuyoruz. Alçının, çevreci ve ekolojik endişelere yanıt veren bir malzeme olması nedeniyle, inşaat malzemeleri paletinde daha ağırlıklı yer alacağına inanıyoruz.

Türkiye'de yapı malzemeleri arasında alçının yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Alçı kullanma geleneği, üzerinde bulunduğumuz topraklarda çok yaygın. Ancak, bu eski yapı teknolojileri ile sınırlı. O teknolojilere hakim ustalar da artık yok. Günümüzde ise, alçı yalnızca bir bitirme elemanı. Çoklukla, sıva ve dekoratif eleman olarak kullanılıyor. Hatta dekoratif eleman olarak dahi, poliüretan ya da polistren esaslı malzemeler daha hafif ve kolay olduğundan, alçıya tercih ediliyor. Kısaca, alçı, Türkiye'de hak ettiği şekilde kullanılmıyor. Böylesine artıları olan bir malzemenin, çağdaş beklenti ve gerekliliklere cevap verecek, yeni ve alternatif uygulamalara olanak tanıyacak nitelikte ürün olarak üretilmesi ve kullanılması uygun olacaktır.

Bir inşaat malzemesinin ya da metodunun, hayata tam anlamıyla girebilmesi için bu konuda imalat teknolojilerinin geliştirilmesinin yanı sıra, uygulama ustalığı kazanmış kadroların yetiştirilmesi de önem verilmesi gereken bir konu.

Tüm dünyada geniş kullanım alanı bulan alçı, anavatanı olan Türkiye'de (alçı ilk kez Çatalhöyük'te kullanıldı) neden yeterince tanınmıyor?
Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler, genellikle her konuda, gelişmiş ülkelerin yaklaşımlarını takip ediyorlar. Kendi gereksinimlerimize, koşullarımıza, kaynaklarımıza uygun olmasa da, gelişmiş ülkelerin eğilimlerine yöneliyoruz. Bu, belki, hem kültürel, hem ekonomik bir bağımlılık. Kendi kimliğine sahip çıkamamak. Kullandığımız lisan bile günden güne elimizden kayıp, yok olmaktayken: kendimiz için çok uygun olan bir malzeme de tanınmıyor değerlendirilmiyor. Bunun yalnızca bir bilinçsizlik ve farkında olmama hali olduğunu düşünmek istiyoruz. Bu konuda, bilimsel araştırmalar teşvik edilse, üniversite ve araştırma kurumlarımız yeterince inceleme ve deney yapsalar; bu doğrultuda girişim ve yatırımlar yapılacağından da kuşku yok.

Üniversitelerin ilgili bölümlerinde yapı malzemeleri konusunda alçı müfredatta gereken önemde yerini alabiliyor mu? Bu konuda önerileriniz var mıdır?

Eğitim sürecinde, diğer malzemelere ne düzeyde yer veriliyorsa, alçıya da bu düzeyde yer verildiğini düşünüyorum. Ancak kendi öğrenciliğimden hareketle, okulda yer alan yalnızca teorik eğitimin, öğrencide bu konuda bir ilgi uyandırmadığını söyleyebilirim. Teorik eğitimi verilen konularda, öğrenciden, ülkemizde yapılan üretimlerin, uygulamaların araştırılması da istenmeli. Dersleri teorik olarak vermenin yanı sıra, uygulamalı çalışmalara da yer verilmeli. Bilgi kaynaklarına ulaşımın bu denli kolay olduğu günümüzde, yalnız ülkemizde değil, tüm dünyada neler yapıldığını araştırmak çok kolay. Bu konuda yalnızca ilgi uyandırmak yeterli.

Çevre ve insan sağlığı açısından ve yapı biyolojisinde önemli yer tutan alçı konusunda ne tür bilinçlendirme çalışmaları önerirsiniz?

İçinde yaşadığımız çevre, sağlığımızı direkt olarak etkiliyor. Bu yapay bir çevre, bir bina olunca, bu konudaki sorumluluğumuz daha kolay algılanabiliyor. Hepimiz, çocukluğumuzda yediğimiz yiyecekler gibi, yaşadığımız binaların da daha sağlıklı olduğunu biliriz. Bir konu endüstrileştikçe, bu konuda dönen paralar büyüdükçe, halk sağlığına gösterilen özen de ikinci plana itiliyor. Öncelikle, insanlarda doğanın korunması bilincinin yerleştirilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Ancak bundan sonra, doğal ve insan sağlığı için zararlı olmayan bir malzemenin kullanılmasındaki önem anlaşılabilir. Bu konuda Alçıder, çok doğru bir yapılanma. Yapı malzemeleri konusunda, direkt hedefi kar olmayan, bilimsel, araştırmacı birlikler oluşturulması ve bu konuda çalışmalar ve tanıtımlar yapılması etkili bir yol. İmar ve yapı standartlarında ve yönetmeliklerde, alçı ve alçı ürünlerinin de yer almasının sağlanması konusunda da çalışılmalı. Yapı hukukunda insan sağlığına ilişkin kriterler yer almalı.

Dünyada özellikle deprem ve yangın yönetmeliklerinde alçı yer alıyor, ülkemizdeki durum hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Alçı plaka duvar sisteminin, blok duvarlarla karşılaştırıldığında, taşıyıcı sisteme verdiği yükü ne denli azalttığını biliyoruz. Deprem riski olan ülkelerde, hafif duvar imalatlarını teşvik edici yaklaşımlar olmalı. Ülkemizdeki yapı yönetmelikleri, imar hukuku çağımızın gereklerinin çok gerisinde. Böyle olduğu için de, her türlü ihlale, çarpıklığa zemin hazırlıyor. Van depreminde içimiz acıyarak gördük, bu konudaki bilginin ve organizasyonun yetersizliğini. Metropollar yapıyoruz, ancak onların yönetimini, gereken organizasyonla, ciddiyetle, sorumlulukla yapmıyoruz.

Oya Ökmen kimdir?

1953 yılında İzmir’de doğdu. 1971 yılında İzmir Amerikan Kız Koleji’ni bitirdi. 15 sene klasik piyano eğitimi gördü. 1978 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık bölümünden mezun oldu. 1975 yılında mesleki yaşamına başladı. 1981 yılında, Birleşmiş Mimarlar’a, halen içinde bulunduğu mesleki kurguya katıldı. 1990’da ortaklığın ayrılmasıyla, mesleki çalışmalarını Turgut Altın Mimarlık’ta sürdürmekte. Büronun genel çalışma ilkesi çerçevesinde, tüm projeler ortak bir ürün olarak oluşturuldu, geliştirildi. Yerel ve uluslararası niteliklerde, çeşitli büyüklüklerde ve işlevlerde projelerde, proje yöneticisi, proje mimarı, koordinatör olarak katkıda bulundu. Çeşitli disiplinlerdeki, çeşitli uzmanlarla çalışma fırsatı buldu. Ortağı olduğu Turgut Altın Mimarlığın, aile bağları olmaksızın üçüncü nesile intikal etmiş, kazanılmış deneyimlerin nesilden nesile aktarıldığı, ülkemizin belki de tek mimarlık bürosu olmasının önemli bir değer olduğuna ve bunun sürdürülmesinin gereğine inanıyor.

